

Views of the Earth, Copyright © 2011 by Christoph Hormann <http://ea>

Ευχαριστώ τον Πρόεδρο του ΠΣ και τον Περιφερειάρχη Κρήτης που ανταποκρίθηκαν αμέσως στο αίτημά μας να συζητηθεί τώρα, στην αρχή της νέας θητείας μας, η διοργάνωση αυτών των συνεδρίων [\[1\]](#) . Η έγκαιρη ενασχόλησή μας με αυτά θα βοηθήσει ποικιλότροπα την Περιφέρεια.

Τα προτεινόμενα συνέδρια είναι συνυφασμένα με το πολιτικό μου όνειρο, τη βαθιά πίστη μου πως **το νησί μας σήμερα μπορεί**, επειδή διαθέτει το μέγεθος, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και τους ανθρώπους, να βοηθήσει αποφασιστικά την Ελλάδα και τον κόσμο ολόκληρο, όπως το έκανε τον προηγούμενο αιώνα με τον Βενιζέλο και τη Μάχη της Κρήτης. Μπορεί να το πετύχει με ένα τρόπο διαφορετικό, λιγότερο Αχιλλείο, περισσότερο Οδυσσειακό, με ένα τρόπο σύγχρονο, έξυπνο που δεν θα στηρίζεται σε χαρισματικούς ηγέτες, ούτε θα απαιτεί από το λαό μας την επανάληψη ενός ανεπανάληπτου ηρωισμού.

Η Κρήτη ως οικολογική και πολιτισμική κιβωτός τριών ηπείρων μπορεί, ξεφεύγοντας από ένα στείο διεκδικητισμό, να αναμετρηθεί με το ερώτημα **τι έχει να δώ σει ίδια στην Ελλάδα και στον πλανήτη**

Η κρίση είναι παγκόσμια, περιβαλλοντική και ανθρωπιστική ταυτόχρονα. Η εκτίναξη των τεχνολογικών δυνατοτήτων, όσο παραμένει στο ίδιο πολιτικό πλαίσιο, διευρύνει την κρίση. Το ηγεμονεύον δίπολο αξιών που προτρέπει για **συνεχή οικονομική μεγέθυνση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας**

προκαλεί και επιδεινώνει την πλανητική περιβαλλοντική και ανθρωπιστική υποβάθμιση. Η μεγέθυνση και ανταγωνιστικότητα, συνέβαλαν ως ακαταμάχητες ιδεολογικές μηχανές της νεωτερικότητας στην παγκόσμια κυριαρχία του καπιταλισμού και επέτρεψαν στις δυτικές κοινωνίες άλματα ευημερίας, εξάντλησαν όμως την ιστορική τους δυναμική στο απόγειο της κυριαρχίας τους, την ώρα που κατέστησαν παγκόσμιες.

Η Κρήτη μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην αντικατάσταση αυτών των αυτοκαταστροφικών ιδεολογικών μηχανών, της συνεχούς μεγέθυνσης σε ένα μη μεγεθυνόμενο πλανήτη και μιας ανταγωνιστικότητας που δεν έχει πάτο ανθρωπιάς. **Μπορεί να το πετύχει, όχι ως πικρό φάρμακο, αλλά ως επιθυμητή πνευματική τροφή** που θα μοσχοβολά θυμάρι, επικαιροποιώντας τις κλασικές, ανθρωπιστικές αξίες. Μπορεί να το πετύχει γινόμενη βωμός αναστοχασμού των ευαίσθητων πολιτών του κόσμου με ένα διαφορετικό φαστ τρακ ανάδειξης του πολιτισμού και των τοπίων της, των περιοχών Natura κατεξοχήν. Μπορεί να το πετύχει ανοίγοντας δρόμους που συνδέουν το παρελθόν με το μέλλον, Καζαντζάκειους δρόμους του στοχασμού, Ιπποκράτειους δρόμους αποκάλυψης των βοτάνων της, Αισχύλειους δρόμους ανάδειξης των αρχαίων θεάτρων της, Κορνάρειους δρόμους ποίησης, λόγιας και δημώδους, Θεοτοκοπούλειους δρόμους τέχνης, ζωγραφικής, μουσικής, χορού... Πάμπολλοι τέτοιοι δρόμοι μπορούν να χαραχούν, για τα μνημεία, τα τοπία, τη λιτή και εύγευστη κουζίνα... Παράλληλα να φωτίσει τους πρωτοπόρους δρόμους στους οποίους ήδη πορεύονται τα σπουδαία ερευνητικά και επιστημονικά ιδρύματά της, συνδέοντας σ' ένα καινοτόμο δίκτυο το φυσικό και πολιτισμικό της πλούτο, την παραγωγή καθαρών ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών με την αιχμή της νέας τεχνολογίας.

Δημιουργώντας και αναδεικνύοντας τέτοιους δρόμους, οι άλλοι κακόφημοι δρόμοι, της αυθαιρεσίας, της βίας, της κουτοπονηριάς θα κλείσουν μένοντας σταδιακά στα αζήτητα.

Μέσα από τέτοιους δρόμους μπορεί το ταξίδι στην Κρήτη, στην i-crete να γίνει δημοφιλέστερη μόδα από το iphone και το ipad για το σύγχρονο ευαίσθητο άνθρωπο με κάποιες από τις εφαρμογές αυτών των συσκευών να το κάνουν πιο ευχάριστο. Αυτό δεν είναι ουτοπία, όπως δείχνει η σχετική εφαρμογή "ΔΙΑΖΩΜΑ" που ξεναγεί τους κατόχους smartphone και tablet στα Αρχαία Θέατρα. **Μέσα από τέτοιους δρόμους η Κρήτη μπορεί να καταστεί προνομιακός τόπος για να διδάξει την ανεξάρτηση της ευτυχίας από την κατανάλωση, την δύσκολη ξεχασμένη τέχνη του ευ ζην και του μέτρου, ώ στε να μη στοχεύουμε στα ρεκόρ των ύβρεων**. Το μέτρο είναι πολύ πιο δύσκολο να το προσδιορίσεις, προαπαιτεί τη δημιουργική σύμπραξη φιλοσοφίας και πολιτικής, από την προφανή αναζήτηση του μεγαλύτερου ή του ταχύτερου, που προαπαιτούν μόνο τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Μια τέτοια οπτική και βίωση του νησιού μας θα είναι χρήσιμη τόσο για τους ξένους επισκέπτες, όσο και για μας, τους τυχερούς κατοίκους του. Τα τελευταία χρόνια εθιστήκαμε να βλέπουμε στρεβλά την αξία του τόπου μας αποτιμώντας την στην οικοπεδική της τιμή, αντιμετωπίζοντας τους θησαυρούς του, αρχαιότητες και Natura, ως εμπόδια στη χυδαία ανάπτυξή μας, μια ανάπτυξη που γέμισε το νησί με ουλές κακογουστιάς, με σπάταλα, άμετρα, ασύνδετα, συχνά άχρηστα, ημιτελή έργα, δημόσια και ιδιωτικά.

Βιώνουμε την παγκόσμια κρίση μέσα σε μια σύγχυση ιδεών και αξιών, που σε ευρωπαϊκό και εγχώριο επίπεδο παροξύνεται με θορυβώδεις σκιαμαχίες μετάθεσης ευθυνών, για τον αν φταίει περισσότερο ο σκράπας μαθητής, η Ελλάδα, ή ο αδιάφορος, κακός, ιδιοτελής δάσκαλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση, για το αν φταίει περισσότερο μια υποτελής κυβέρνηση ή μια ανεύθυνη αντιπολίτευση. Την ίδια ώρα συνεχίζουμε να κατασπαταλούμε, με τον γνωστό φαύλο τρόπο που το κάνουμε 28 χρόνια τώρα, από τα πρώτα ΜΟΠ του 1986, τα ευρωπαϊκά κονδύλια, ομνύοντες σχεδόν άπαντες στην ηλίθια αρχή της απορροφητικότητας, άλλοι για να εμφανιστούν πρωταθλητές στην απορρόφηση και άλλοι, ως κήνσορες, κατηγορώντας για ανικανότητα απορρόφησης. Για τα κρίσιμα, την αποδοτικότητα, τη συνέργεια και την αποτελεσματικότητα των επιλογών μας δεν γίνεται κουβέντα.

Τα προτεινόμενα προγραμματικά συνέδρια θα μας βοηθήσουν να βρούμε τη χαμένη πυξίδα που θα μας προσανατολίζει στο ευ ζην. **Τα συνέδρια αυτά θα μας βοηθήσουν να περάσουμε από την αποσπασματική παράθεση συχνά αντιφατικώ ν απόψεων που οδηγούν στην κατασκευή αμφιλεγόμενων και συχνά βλαπτικώ ν έργων σε μια συνεκτική οραματική αφήγηση με βάθρο την αποκατάσταση μιας αρμονικής**

σχέσης ανθρώπου - φύσης. Σε αυτή τη ζητούμενη σχέση ανθρώπου - φύσης η Κρήτη μπορεί προνομιακά να συμβάλλει με την πλούσια σε βιοποικιλότητα και πολιτισμό γη της.

Το συνέδριο για τις περιοχές Natura, θα μας δείξει εναλλακτικές προοπτικές για τη διαχείριση τους, θα μας μάθει **να βλέπουμε την αξία της φύσης όχι με μια οικοπεδική θεώρηση, αλλά ως τροφό, δασκάλα, μούσα**. Μέσα από την προβολή καλών πρακτικών διαχείρισης θα φωτίσει τους δρόμους για το πολλαπλάσιο διατηρήσιμο όφελος, υπέρτερο συγκριτικά με το αναμενόμενο από τις τρέχουσες πολιτικές οικοπεδοποίησής τους.

[Μελέτη της ΕΕ](#)

του 2013, που προλογίζει ο τ. επίτροπος Περιβάλλοντος Janez Potočnik, δείχνει πως αν επενδύσουμε ελάχιστα στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 προκύπτουν ετήσια οφέλη 200-300 δισ.

Το συνέδριο για τη θέση της Κρήτης στον 21ο αιώνα θα αναζητήσει τις διεθνείς τάσεις, τόσο ευρύτερα, στο ραγδαία μεταλλασσόμενο παγκόσμιο χωριό, όσο και στη γειτονιά μας, στη Μεσόγειο, με στόχο να βοηθήσει την Κρήτη να χαράξει έγκαιρα τις κατάλληλες πολιτικές και να σχεδιάσει τα κατάλληλα έργα. Λέγεται πως ο 20ος αιώνας ήταν ο αιώνας της μαζικής κατανάλωσης και πως ο 21ος αιώνας θα είναι ο αιώνας της εξατομικευμένης παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών. Κάτι τέτοιο θα σφραγίσει όλους τους τομείς από το φάρμακο ως το ρούχο, κι από την κατοικία ως τον τουρισμό. Κι ο Στηβ Τζομπς έλεγε και το έκανε πράξη στην Apple, πως ο καλύτερος τρόπος να προβλέψεις το μέλλον είναι να το επινοήσεις. Τα συνέδρια αυτά να πρέπει να συνθέσουν δημιουργικά τέτοιες απόψεις γιατί είναι βέβαιο πως η αδρανειακή πορεία στην πεπατημένη δεν βοηθά.

Παραθέτω τρία παραδείγματα που πιστοποιούν την καθολική σύγχυση και αμεριμνησία, ένα πλανητικό, ένα ευρωπαϊκό κι ένα τοπικό - Κρητικό και παραπέμπουν στην αναγκαιότητα αυτών των συνεδρίων.

Το Μάρτη του 2011, τις μέρες της Φουκουσίμα, παρακολούθησα στις Βρυξέλλες την παρουσίαση του βιβλίου του Lester Brown [\[2\]](#), “Ο Πλανήτης μας στα Όρια του” με υπότιτλο “Πως θα αποτρέψουμε την Περιβαλλοντική και Οικονομική Κατάρρευση”

[\[3\]](#)

. Ανάμεσα σε πολλά ενδιαφέροντα ο συγγραφέας τόνισε το τραγικό λάθος των ηγετών να έχουν συμβούλους μόνο οικονομολόγους, που μέσα από μια στενή θεώρηση εκτιμούν ότι η κρίση είναι παροδική και πως οι αναπτυξιακοί δείκτες μετά από λίγο θα πάρουν ξανά την ανηφόρα. Επεσήμανε πως αυτό μπορεί να ισχυε με τις προηγούμενες οικονομικές κρίσεις,

αλλά πως τώρα δεν αληθεύει λόγω συνδυασμένης επίδρασης πολλών παραγόντων, του υπερπληθυσμού, της εξάντλησης των αποθεμάτων νερού, της ερημοποίησης, της αύξησης της στάθμης της θάλασσας κ.ά. Τόνισε την επείγουσα ανάγκη οι πολιτικοί ηγέτες να συμβουλευονται παράλληλα και οικολόγους επιστήμονες. Τα παραπάνω ισχύουν βεβαίως και στα καθ' ημάς, όπου συζητάμε πολύ για τις Τράπεζες και την αναμφίβολα μεγάλη συμβολή τους στην κρίση, αλλά αγνοούμε παντελώς την αντίστοιχη προειδοποίηση, την ίδια περίοδο, Ιούνιος του 2011,

[διεπιστημονικής μελέτης της Τραπεζής της Ελλάδος](#)

για τις μείζονες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα, η οποία μάλιστα [επικαιροποιήθηκε πρόσφατα](#)

με πολύ ανησυχητικά συμπεράσματα

[\[4\]](#)

Στις 15-10-2014 διοργανώθηκε από το WWF στο Μέγαρο Μουσικής η πιο ελπιδοφόρα από πλευράς προγραμματικού λόγου εκδήλωση [\[5\]](#) που άκουσα τα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα, με τίτλο για μια [Ζωντανή Ελληνική](#)

[Οικονομία](#)

, η

οποία πέρασε δυστυχώς απαρατήρητη από το πολιτικό σύστημα, κόμματα και ΜΜΕ.

Μιλώντας ο Tony Long, διευθυντής του Γραφείου Ευρωπαϊκής Πολιτικής του WWF επεσήμανε μια άκρως ανησυχητική κατάσταση που χαρακτηρίζει τους Ευρωπαίους πολιτικούς, οι οποίοι στους διαδρόμους των Βρυξελλών συνεχίζουν να μιλούν μόνο για δουλειές, ανταγωνιστικότητα, μεγέθυνση σε πλήρη αναντιστοιχία με τα επίσημα κείμενα της ΕΕ, όπου γίνεται πολύς λόγος για αειφορία και πρασίνισμα της οικονομίας.

Τον Απρίλιο του 2013, στην 5η Τριενάλε Αρχιτεκτονικής στα Χανιά, ο Ηλίας Ζέγγελης, ο πιο διάσημος ίσως Έλληνας αρχιτέκτων, έλεγε πως το μείζον πρόβλημα της χώρας μας είναι η διάχυση των οικιστικών περιοχών στην ελληνική φύση με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πια στην Ελλάδα διακριτός αστικός και φυσικός χώρος. Πρότεινε να απαγορευτεί η εκτός σχεδίου δόμηση. Στην ίδια εκδήλωση διατυπώθηκε η άποψη πως είναι πιθανόν σε μερικά χρόνια να μην υπάρχει η μορφή του μαζικού τουρισμού που κυριαρχεί σήμερα και να αναγκαστούμε να κατεδαφίζουμε τα θέρετρα που χτίζουμε, όπως κάνουν ήδη οι Ισπανοί στις ακτές τους. Δυο τρεις μέρες μετά, σε συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, στην άλλη άκρη του νησιού, στη Μονή Τοπλού, εξυμνείτο η πολύκροτη επένδυση στον Κάβο Σίδερο με θέρετρα στις ακτές και γήπεδο γκολφ, δίπλα από το Βάι, σε περιοχή Natura. Το εγχείρημα αυτό είχε ακυρωθεί από το ΣτΕ το 2010 και επανέρχεται σήμερα αξιοποιώντας τις αλλαγές στην νομοθεσία που κινούνται στον αντίποδα των απόψεων ειδικών επιστημόνων, χωροτακτών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Όσο τέτοια μείζονα ζητήματα αντιμετωπίζονται με τη μαοϊκή προτροπή, "να αφήσουμε όλα

τα λουλούδια να ανθίσουν", θα καταλήγουμε σε αντιφατικές πολιτικές, ακριβέστερα μη πολιτικές, αλληλοαναιρούμενα πολυδάπανα έργα, όπως π.χ. η άροση των βουνοκορφών της Κρήτης για έργα ΑΠΕ στο όνομα της αντιμετώπισης της κλιματικής απειλής την ίδια στιγμή που ετοιμαζόμαστε, πασιχαρείς οι περισσότεροι, να τρυπήσουμε το μεσογειακό βυθό νοτίως της Κρήτης για να αντλήσουμε ορυκτά καύσιμα, τα κατ' εξοχήν ενεχόμενα στην αλλαγή του κλίματος.

Τα προτεινόμενα διεθνή συνέδρια πρέπει να είναι ποιοτικά διαφορετικά από τα συνήθη συνεδριακού τουρισμού και δημοσίων σχέσεων. Να παρουσιάσουν εγχώρια και διεθνή παραδείγματα και καλές πρακτικές που θα συγκριθούν με τους προτεινόμενους "μονόδρομους", να εμπνεύσουν και να εμπλέξουν στις διαδικασίες τους τον αφρό της κρητικής κοινωνίας, πολίτες, φορείς, επιμελητήρια, ιδρύματα, κορυφαίους επιστήμονες και ανθρώπους του πολιτισμού, πρωτοπόρους αγρότες και επιχειρηματίες, αλλά και επιφανείς φίλους του νησιού από όλο τον κόσμο. Τα συνέδρια πρέπει να είναι διαρκή, να εξασφαλιστεί η συνέχειά τους και μετά την τυπική λήξη τους, μέσα από έξυπνες δομές που θα αξιοποιούν τη νέα τεχνολογία εξασφαλίζοντας χρηστικές διαδραστικές σχέσεις με την κοινωνία. Πρέπει να αναζητήσουν σύγχρονους πολιτικούς δείκτες, δείκτες αειφορίας, κοινωνικής προστασίας, συνέργειας για να εμπλουτίσουν το κρητικό σήμα και για να αξιολογούν στο εξής δράσεις και έργα πέρα από παρωχημένους δείκτες, όπως το ΑΕΠ ή οι δείκτες απορρόφησης των διαφόρων κονδυλίων, **Τα συνέδρια πρέπει επίσης να αναδείξουν την Εξοικονόμηση των πόρων και την Κοινωνική Οικονομία ως τους προνομιακούς παραγωγικούς άξονες της αυτοδιοίκησης.**

Επιχειρώντας να συνοψίσω τους στόχους αυτών των διεθνών συνεδρίων θα έλεγα πως πρέπει να καταστήσουν την **Κρήτη πεδίο μιας διπλής υιοθεσίας**, η Κρήτη να υιοθετήσει τους φίλους της, όπου γης, αυτούς που την αναγνωρίζουν ως μοναδικό πολιτισμικό τοπίο, cultural landscape, αλλά και οι φίλοι της Κρήτης να την υιοθετήσουν και να την αναδείξουν παγκοσμίως ως προνομιακό τόπο για την επικαιροποίηση των ανθρωπιστικών αξιών.

Θεωρώ το Περιφερειακό Συμβούλιο Διαβούλευσης, ενεργοποιούμενο, ως τον καταλληλότερο οργανωτή αυτών των συνεδρίων γιατί σ' αυτό, εκπροσωπείται όλη η κρητική κοινωνία με τους φορείς της.

Αντώ νης Ανηψητάκης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- 1] Το πλήρες κείμενο της ανάπτυξης της επερώτησης στο Π.Σ. της 12-11-14.
- 2] Συγγραφέας και Πρόεδρος του έγκυρου Ινστιτούτου Γεωπολιτικής Earth Policy της Ουάσιγκτον
- 3] Κυκλοφορεί στα Ελληνικά, από τις εκδόσεις Χρονικό, www.chronico.gr
- 4] «Οι κλασικοί ελληνικοί προορισμοί όπως η Κρήτη και τα Δωδεκάνησα θα πληγούν περισσότερο από την αύξηση της θερμοκρασίας. Οι συντάκτες της έκθεσης προβλέπουν πως τα έσοδα από τον τουρισμό των νησιών αυτών θα μειωθούν τις τελευταίες τρεις δεκαετίες του αιώνα κατά 12,5 δισ. ευρώ εάν ο τουρισμός δεν προσαρμοστεί στα νέα κλιματολογικά δεδομένα...
Ο μεγαλύτερος κίνδυνος απειλεί τις ελληνικές ακτές από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας εξαιτίας της αύξησης της θερμοκρασίας. Από τα 16.000 χιλιόμετρα ελληνικών ακτών μόνο τα 2.400 χιλιόμετρα θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Μια άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα έχει σαν αποτέλεσμα μέχρι το 2100 να χαθούν οικόπεδα αξίας 44 δισ. ευρώ».
- 5] Το διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα να την παρακολουθήσουμε από εδώ: <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=1647>